Очакване и дисперсия, пораждащи функции

Дефиниция: (математическо очакване): Нека X е дискретна случайна величина. Ако $\sum_{i} x_{j} p_{j}$ е добре дефинирана (крайна), то очакването на X е

$$\mathbb{E}[X] := \sum_j x_j p_j = \sum_j x_j \mathbb{P}(X = x_j)$$

Лема: (свойства на очакването): Нека X,Y са дискретни случайни величини и $\mathbb{E}[X],\mathbb{E}[Y]$ съществуват.

- $X = c \Rightarrow \mathbb{E}[X] = c$
- $X = \mathbb{1}_A \Rightarrow \mathbb{E}[X] = \mathbb{P}(A)$
- $Y = cX \Rightarrow \mathbb{E}[Y] = c\mathbb{E}[X]$
- $\mathbb{E}[X+Y] = \mathbb{E}[X] + \mathbb{E}[Y]$
- $X \perp \!\!\!\perp Y \Rightarrow \mathbb{E}[XY] = \mathbb{E}[X]\mathbb{E}[Y]$
- $X \ge 0 \Rightarrow \mathbb{E}[X] \ge 0$
- Доказателство:

$$\circ X = c \Rightarrow \mathbb{E}[X] = c$$

$$egin{aligned} X &= c \Rightarrow \mathbb{E}[X] = \sum_j x_j \mathbb{P}(X = x_j) \ &= \sum_j c \mathbb{P}(X = x_j) \ &= c \sum_j \mathbb{P}(X = x_j) \ &= c \end{aligned}$$

$$\circ \ X = \mathbb{1}_A \Rightarrow \mathbb{E}[X] = \mathbb{P}(A)$$

$$egin{aligned} X = \mathbb{1}_A &\Rightarrow \mathbb{E}[X] = \sum_j x_j \mathbb{P}(X = x_j) \ &= 1 \cdot \mathbb{P}(X = 1) + 0 \cdot \mathbb{P}(X = 0) \ &= \mathbb{P}(X = 1) \ &= \mathbb{P}(A) \end{aligned}$$

$$\circ \ Y = cX \Rightarrow \mathbb{E}[Y] = c\mathbb{E}[X]$$

$$egin{aligned} Y &= cX \Rightarrow \mathbb{E}[Y] = \sum_{j} y_{j} \mathbb{P}(Y = y_{j}) \ &= \sum_{j} cx_{j} \mathbb{P}(X = x_{j}) \ &= c \sum_{j} x_{j} \mathbb{P}(X = x_{j}) \ &= c \mathbb{E}[X] \end{aligned}$$

$$\circ \ \mathbb{E}[X+Y] = \mathbb{E}[X] + \mathbb{E}[Y]$$

$$egin{aligned} \mathbb{E}[X+Y] &= \sum_{i,j} (x_i+y_j) \mathbb{P}(X=x_i,Y=y_j) \ &= \sum_i \sum_j (x_i+y_j) \mathbb{P}(X=x_i,Y=y_j) \ &= \sum_i \sum_j x_i \mathbb{P}(X=x_i,Y=y_j) + \sum_i \sum_j y_j \mathbb{P}(X=x_i,Y=y_j) \ &= \sum_j x_i \sum_j \mathbb{P}(X=x_i,Y=y_j) + \sum_j y_j \sum_i \mathbb{P}(X=x_i,Y=y_j) \ &= \sum_i x_i \mathbb{P}(X=x_i) + \sum_j y_j \mathbb{P}(Y=y_j) \ &= \mathbb{E}[X] + \mathbb{E}[Y] \end{aligned}$$

 $\circ \ \, X \bot\!\!\!\bot Y \Rightarrow \mathbb{E}[XY] = \mathbb{E}[X]\mathbb{E}[Y]$

$$egin{aligned} X \! \perp \! \! \! \perp \! \! Y &\Rightarrow \mathbb{E}[XY] &= \sum_{i,j} x_i y_j \mathbb{P}(X=x_i,Y=y_j) \ &= \sum_i \sum_j x_i y_j \mathbb{P}(X=x_i) \mathbb{P}(Y=y_j) \ &= \sum_i x_i \mathbb{P}(X=x_i) \sum_j y_j \mathbb{P}(Y=y_j) \ &= \mathbb{E}[X] \mathbb{E}[Y] \end{aligned}$$

$$\circ~X \geq 0 \Rightarrow \mathbb{E}[X] = \sum\limits_{j} x_{j} \mathbb{P}(X = x_{j}) \geq 0$$
, понеже $x_{j} \geq 0$

Дефиниция: (дисперсия): Нека X е дискретна случайна величина. Ако $\sum\limits_j (x_j-\mathbb{E}[X])^2 p_j$ е добре дефинирана (крайна), то дисперсията на X е

$$\mathbb{D}[X] := \sum_j (x_j - \mathbb{E}[X])^2 p_j$$

- минималната квадратична грешка

Дефиниция: (стандартно отклонение): Нека X е дискретна случайна величина и $\mathbb{D}[X]<\infty$, то $\sqrt{\mathbb{D}[X]}$ е стандартното отклонение на X.

Твърдение:
$$\mathbb{D}[X] = \mathbb{E}[(X - \mathbb{E}[X])^2] = \mathbb{E}[X^2] - (\mathbb{E}[X])^2$$

• Доказателство:

$$egin{align} \mathbb{E}[(X-\mathbb{E}[X])^2] \stackrel{def}{=} \sum_j (x_j-\mathbb{E}[X])^2 p_j \stackrel{def}{=} \mathbb{D}[X] \ & \mathbb{E}[(X-\mathbb{E}X)^2] = \mathbb{E}[X^2-2X\mathbb{E}[X]+(\mathbb{E}[X])^2] \ & = \mathbb{E}[X^2]-2\mathbb{E}[X]\mathbb{E}[X]+(\mathbb{E}[X])^2 \ & = \mathbb{E}[X^2]-(\mathbb{E}[X])^2 \ \end{array}$$

Лема: (свойства на дисперсията): Нека X,Y са дискретни случайни величини и $\mathbb{D}[X],\mathbb{D}[Y]$ съществуват.

- $\mathbb{D}[X] \geq 0$
- $\mathbb{E}[X^2] \geq (\mathbb{E}[X])^2$
- $X = c = \text{const} \Rightarrow \mathbb{D}[X] = 0$
- $\mathbb{D}[cX] = c^2 \mathbb{D}[X]$
- $X \perp \!\!\!\perp Y \Rightarrow \mathbb{D}[X + Y] = \mathbb{D}[X] + \mathbb{D}[Y]$
- Доказателство:

$$\circ \; \mathbb{D}[X] = \mathbb{E}[(X - \mathbb{E}[X])^2] \geq 0$$
, понеже $(X - \mathbb{E}[X])^2 \geq 0$

$$\circ$$
 Следва от горното и $\mathbb{D}[X]=\mathbb{E}[(X-\mathbb{E}[X])^2]=\mathbb{E}[X^2]-(\mathbb{E}[X])^2$

$$\circ X = c = \mathrm{const} \Rightarrow \mathbb{D}[X] = \mathbb{E}[(X - \mathbb{E}[X])^2] = \mathbb{E}[(c - c)^2] = \mathbb{E}[0] = 0$$

$$\circ \ \mathbb{D}[cX] = c^2 \mathbb{D}[X]$$

$$egin{aligned} \mathbb{D}[cX] &= \mathbb{E}[(cX - \mathbb{E}[cX])^2] \ &= \mathbb{E}[(cX - c\mathbb{E}[X])^2] \ &= \mathbb{E}[c^2(X - \mathbb{E}[X])^2] \ &= c^2\mathbb{E}[(X - \mathbb{E}[X])^2] \ &= c^2\mathbb{D}[X] \end{aligned}$$

$$\circ \ X \bot\!\!\!\bot Y \Rightarrow \mathbb{D}[X+Y] = \mathbb{D}[X] + \mathbb{D}[Y]$$

$$\begin{split} \mathbb{D}[X+Y] &= \mathbb{E}[(X+Y-\mathbb{E}[X+Y])^2] \\ &= \mathbb{E}[(X+Y-\mathbb{E}[X]-\mathbb{E}[Y])^2] \\ &= \mathbb{E}[(X-\mathbb{E}[X])^2] + \mathbb{E}[(Y-\mathbb{E}[Y])^2] + 2\mathbb{E}[(X-\mathbb{E}[X])(Y-\mathbb{E}[Y])] \\ &= \mathbb{D}[X] + \mathbb{D}[Y] + 2\mathbb{E}[XY] - 2\mathbb{E}[X]\mathbb{E}[Y] \\ &= \mathbb{D}[X] + \mathbb{D}[Y] \end{split}$$

като използваме: $X \bot\!\!\!\bot Y \Rightarrow \mathbb{E}[XY] = \mathbb{E}[X]\mathbb{E}[Y]$

Дефиниция: (**пораждащи функции**): Нека $X \in \mathbb{N}_0$ е дискретна случайна величина. Тогава функцията

$$g_X(s) = \mathbb{E}[s^X] = \sum_{k=0}^\infty s^k \mathbb{P}(X=k)$$

за $|s| \leq 1$ се нарича пораждаща функция на X.

Лема: (свойства на пораждащата функция):

- $\mathbb{E}[X] = g'_X(1)$
- $\mathbb{D}[X] = g_X''(1) + g_X'(1) (g_X'(1))^2$
- $g_x^{(n)}(0) = n! \cdot \mathbb{P}(X=n)$
- $X \perp \! \! \perp Y \Rightarrow q_{X+Y}(s) = q_X(s)q_Y(s)$
- Доказателства:

$$\circ \mathbb{E}[X] = g'_X(1)$$

$$rac{d}{ds}g_X(s)=rac{d}{ds}\mathbb{E}[s^X]=\mathbb{E}[rac{d}{ds}s^X]=\mathbb{E}[Xs^{X-1}]\Longrightarrow g_X'(1)=\mathbb{E}[X]$$

•
$$\mathbb{D}[X] = g_X''(1) + g_X'(1) - (g_X'(1))^2$$

$$rac{d^2}{ds^2}g_X(s)=rac{d^2}{ds^2}\mathbb{E}[s^X]=\mathbb{E}[rac{d^2}{ds^2}s^X]=\mathbb{E}[X(X-1)s^{X-2}]\Longrightarrow \ g_X''(1)=\mathbb{E}[X(X-1)]=\mathbb{E}[X^2]-\mathbb{E}[X]$$

$$egin{aligned} \mathbb{E}[X] &= g_X'(1) \ \mathbb{E}[X^2] &= g_X''(1) + g_X'(1) \ \mathbb{D}[X] &= \mathbb{E}[X^2] - (\mathbb{E}[X])^2 = g_X''(1) + g_X'(1) - (g_X'(1))^2 \end{aligned}$$

$$\circ \ g_x^{(n)}(0) = n! \cdot \mathbb{P}(X = n)$$

Твърдение: $X \stackrel{d}{=} Y \Longleftrightarrow g_x = g_y$

Твърдение: Нека X_1, \ldots, X_n са целочислени случайни величини, които са незивисими в съвкупност. Тогава:

$$Y = \sum_{j=1}^n X_j \Longrightarrow g_Y(s) = \prod_{j=1}^n g_{X_j}(s)$$

- ullet Ако са равни по разпределение, то $g_Y(s)=(g_{X_1}(s))^n$
- Доказателство:
 - \circ Ако $h_i(x)$ ограничени функции, то $\mathbb{E}[h_1(X_1)\cdots h_n(X_n)]=\prod\limits_{j=1}^n h_j(X_j)$ Нека $h_j(x)=s^x$ Тогава

$$egin{aligned} g_Y(s) &= \mathbb{E}[s^{X_1 + \dots + X_n}] \ &= \mathbb{E}[s^{X_1} \dots s^{X_n}] \ &= \mathbb{E}[h_1(X_1) \dots h_n(X_n)] \ &= \prod_{j=1}^n \mathbb{E}[h_j(X_j)] = \prod_{j=1}^n \mathbb{E}[s^{X_j}] \ &= \prod_{j=1}^n g_{X_j}(s) \end{aligned}$$